

KIEDO MEIDÄT TARINAAN

Innosta lapsi ja nuori lukemaan – vinkkejä vanhemmille

OLE ROOLIMALLI

LUKEMISTA ARVOSTAVA ILMAPIIRI LUO TUKEVAN PERUSTAN LUKUTOIDOLLE

HYVÄT, VARHAISET LUKUKOKEMUKSET vaikuttavat tuleviin lukutottumuksiin. Muisto ääneen lukemisesta on sekoitus hyvää tarinaa, turvallisuudentunnetta ja vastavuoroisuutta. Onnistuneessa lukuhetkessä aikuinen ja lapsi ovat läsnä toisilleen samaan tarinaan keskittyessään.

YHDESSÄ LUKEMINEN TUKEE kasvatusta ja lujittaa perhesuhteita. Kirjan äärellä vietetty kiireetön hetki lisää läheisyyttä ja luottamusta. Tarinoiden avulla vanhempi voi auttaa lasta tunnistamaan erilaisia tunteita ja osoittaa kirjakeskustelussa kiinnostuksensa nuoren sielunmaisemaan.

OLE LUKEVA AIKUINEN, josta lapsi ottaa mallia. Nuoren on hyvä nähdä aikuisen reaktioita kirjan äärellä; uppoutumista, selostusta, naurua ja vakavoitumista. Lukemisesta innostuneen miehen malli on yksi tärkeimmistä keinoista, joilla varsinkin pojat saadaan kiinnostumaan kirjoista.

INNOSTUMINEN ON ONNISTUMINEN

ROHKAISE KIRJOJEN PARIIN, vaikka lapsen kasvussa ilmenisi haasteita. Jo kuvien katselu ja nimeäminen vievät lukemista eteenpäin. Myös monet lasta lähellä olevat aikuiset, kuten isovanhemmat voivat olla tehokas tuki lukemisessa.

LEIKKAA TALTEEN,
LAITA ESILLE

HYVÄN LUKIJAN PIKAOHJE

Valitkaa yhdessä lasta kiinnostava kirja ja sopiva ajankohta.

- Lue lapselle ääneen.
- Lue lapsesi kanssa yhdessä vuorotellen.
- Ole malli ja lue itse samaan aikaan.

Sopiva aloitus: 15 min päivässä.

SUJUUVUUTTA LUKEMISEEN

- 1 **TOISTO:** Luetaan sama, lyhyt teksti 3–4 kertaa.
- 2 **VUORO:** Luetaan teksti vuorotellen ääneen.
- 3 **KAIKU:** Aikuinen lukee lauseen ääneen, lapsi toistaa lukien saman.
- 4 **LUKUVIIIVAIMEN KÄYTTÖ:** Pysytään riveillä, katse seuraa.
- 5 **VAIKEAT JA PITKÄT SANAT** luetaan tekstistä yhdessä etukäteen.

LUETUN YMMÄRTÄMINEN

- 1 Sanavaraston laajentamisesta käsitteiden ymmärtämiseen: ylä- ja alakäsitteet, vastakohtat, synonyymit.
- 2 Omin sanoin kertominen, muisti, mielikuvat.
- 3 Keskustelu aiheesta, kuvista ja otsikoista.
- 4 Syyt ja seuraukset, mielikuvitusta vai totta?
- 5 Oppimispelien hyödyntäminen: ekapeli.fi.

KAIKKEIN TÄRKEINTÄ ON TARINA

On sama, kerrotaanko se pelin, elokuvan tai kirjan kautta

RIPOTTELE LUETTAVAA ympäri kotia: päivälehtiä, viikkolehtiä, pökkareita, kuvateoksia, tietosanakirjoja, ohjekirjoja.

PORTTITEORIA TOIMI! Jos lapsi saa hyviä lukukokemuksia kevyemmistä kirjoista, hän lukee kypsyessään monipuolisemmin.

TARJOA LUKEMISTA kaihtavalle aluksi teos, jossa on nopeasti etenevä juoni, paljon kerrontaa, jonkin verran dialogia, vähemmän kuvailua, enemmän seikkailua. Varo liian tylsiä tai pitkiä kirjoja.

KIRJAKESKUSTELUT SYVENTÄVÄT luettua. Kysy avoimia ja mielenkiintoisia kysymyksiä. Näe lapsi ja nuori tasavertaisena keskustelijana.

INNOSTA LASTA ja nuorta lukemaan teknologian avulla. Verkosta löytyy vauhdikkaita kirjatrailereita ja nuorten kirjablogeja esim. kirjastojen ylläpitämä sivupiiri.fi.

MONI TV-SARJA ja elokuva pohjautuu romaaniin. Näytä elokuvan alku ja kehota lukemaan loppu kirjasta.

MONIPUOLINEN LUKEMINEN parantaa lukutaitoa: tietokirjat, huumori, kauhu, seikkailu, elämäkerrat, kuvakirja, science fiction, rikos, urheilu, sota, elämäkerrat, historialliset romaanit, sarjakuvaromaanit, teknologia, pelimaailma. Musiikin, tieteen, harrastusten ja alakulttuurien aikakauslehdet innostavat lyhyillä teksteillä, informatiivisilla kuvituksilla ja jännittävillä faktoilla.

NUORISTA LUKIJOISTA poikien lukutaito on heikompi kuin tyttöjen. Ero heijastaa tyttöjen ja poikien erilaisia asenteita ja lukemisen tapoja.

HYÖDYNÄ MIEHEN ja isomman pojan valtaa: Pienempi ottaa mielellään mallia ja varttuneemmat innostuvat lukemisesta, kun voivat näyttää esimerkkiä.

TIETOYHTEISKUNNASSA MENESTYTÄÄN MONILUKUTAIDOLLA

PARHAITEN LUKUTAITO KEHITTYY

lukemalla monipuolisesti painettuja tekstejä, erityisesti kertomakirjallisuutta. Painettujen tekstien rinnalla erilaisten verkkotekstien lukemisesta on paljon etua.

VERKKOYMPÄRISTÖSSÄ LAPSI TARVITSEE

aikuisen tukea eri lähteiden kriittiseen arviointiin ja luetun ymmärtämiseen. Lukutaidon käsite laajenee monilukutaidoksi, johon kuuluu kyky etsiä tietoa, tulkita kuvia ja erilaisia medioita.

MONILUKUTAITO ON EDELLYTYS

myös osallisuuteen ja elämänhallintaan - esimerkiksi säännösten ymmärtämiseen ja kaavakkeiden täyttämiseen.

MEDIASSA LAPSET JA NUORET

ovat aina aktiivisia osallistujia ja osapuolia. Osallisuus on kuulluksi ja ymmärretyksi tulemistä sekä vastuunottamista ja kuulumisen tunnetta ryhmään, perheeseen, yhteisöön tai yhteiskuntaan.

Yhdessä
lukeminen on
tärkeää.
Tee lukemisesta
perheen osallisuutta
tukeva, mukava
tuokio.

LUKEMINEN SUJUU – MUTTEI MAISTU

Kansainvälisissä oppimista ja asenteita mittaavassa PISA- ja PIRLS-tutkimuksissa Suomi on lukutaidon kärkeä maailmassa. Huolestuttavaa on, että suomalaisten 10-vuotiaiden motivaatio lukemiseen on kansainvälisessä vertailussa toiseksi matalin. Tyttöjen ja poikien väliset erot lukutaidoissa ovat suuremmat kuin muualla. 15-vuotiaiden PISA-tulokset kertovat lisäksi, että omaksi iloksi lukevien nuorten määrä on laskenut Suomessa enemmän kuin missään muussa lukemisen huippumaassa.

KIELEMME RAJAT OVAT MAAILMAMME RAJAT

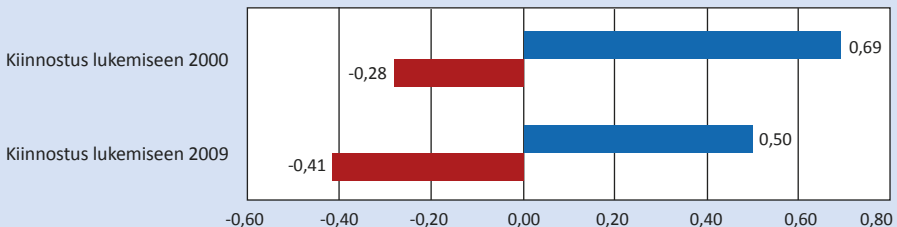
Laajan sanavaraston avulla lapsi ja nuori ymmärtää ja vastaanottaa kuulemaansa ja lukemaansa tietoa tarkasti. Tarinoiden avulla hän oppii yhdistämään tietoa ja kokonaisuuksia. Sanat ovat väline kommunikaatioon, käsityksien luomiseen sekä tunteiden ja ajatusten työstämiseen ja ilmaisuun.

SANAVARASTO

- 7-vuotiaalla 5000–7000 sanaa
- 17-vuotiaalla, joka ei lue koulun ulkopuolella: 15 000–17 000 sanaa
- 17-vuotiaalla, joka harrastaa lukemista: 50 000–70 000 sanaa

KIINNOSTUS LUKEMISEEN

■ Pojat ■ Tytöt

Professori Jouni Välijärvi, Koulutuksen tutkimuslaitoksen johtaja: PISA-tutkimustuloksia

Arvosta lapsen
valintaa:
Lukuharrastuksen
avain löytyy lasta ja
nuorta innostavista
tekstimaailmoista.

KIRJASTOT TARJOAVAT kirjavinkkien ohella innostavia kirjalistoja ja verkkoaineistoja, kuten kirjasampo.fi, kirjastoreitti.fi. Lukuhöperö-sivustolla on kirjoihin liittyviä harjoituksia, joiden avulla voidaan työstää esikoululaiselle tärkeitä asioita. Kirjastot lainaavat myös e-kirjoja.

Lähteet – lue lisää

mll.fi/vanhempainnetti • vanhempainliitto.fi > valosa • hemochskola.fi > enkvartomdagen • lukuinto.fi > William Brozo: The issue of boys' reading achievement • Lukuinto-yhteisöt Viitasaarella ja Kerkoossa • Agneta Möller-Salmela: 10 askelta lukeminspiraatioon • Lukukeskus.fi > 10 faktaa lukutaidosta • Hufvudstadsbladet 10.9.2014: Få förväntar sig att pojkar ska läsa • Helsingin Sanomat 11.9.2014: Vinkkejä poikien lukuinnon herättämiseen • PISA 09: Kestääkö osaamisen pohja? Toim. Sari Sulkunen ja Jouni Välijärvi • Pohjanmaan nuorisoportaali: decibel.fi/tietoa/vapaa-aika/kirjat-ja-lukeminen • Kaisa Leino 2014: The relationship between ICT use and reading literacy

TARINASSA MAAILMA ON SUN

Suomen Vanhempainliiton ydintehtävä on kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen. **VALOSA** on Suomen Vanhempainliiton hanke, jonka tavoitteena on edistää 7–13-vuotiaiden lasten osallisuutta ja hyvinvointia yhteistyössä vanhempien kanssa kotona, koulussa ja kunnassa.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeutta hyvään ja onnelliseen lapsuuteen.

Lukuinto on opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallinen ohjelma, jota toteuttaa Oulun yliopisto. Tavoitteena on lasten ja nuorten monipuolisten lukutaitojen kehittäminen yhdessä koulujen ja kirjastojen kanssa.

Suomen
VANHEMPAINLIITTO
vanhempainliitto.fi

MLL
mll.fi

**LUKUINNO • LASTEN
TAVOITTEEN
TAVOITTEEN**
lukuinto.fi

LUKEMISEN PUOLESTA

Innosta kotonakin
- lukeminen koulussa
ei ole määrältään
riittävää lukutaidon
kehittämiseen

”Nuoret haluavat
kuulla isoja
tarinoita.”
Kirjailija Siri Kolu

”Tarinoiden avulla
voimme kurkottaa
kaukaisiin maailmoihin
ja samalla pysyä yhdessä,
pitää toisistamme kiinni.”
Kirjailija, elokuvaohjaaja
Aleksi Delikouras

”Tämän päivän lukijat
luovat huomisen
yhteiskunnan.”
Erikoiskirjastovirkailija
ja palkittu lukuinnostaja
Agneta Möller-Salmela

